

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Területfejlesztési menetrend”

(2007/C 168/03)

2006. november 7-én a Szövetségi Közlekedési, Építési és Városfejlesztési Minisztérium a leendő német elnökség nevében vélemény kidolgozására kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban: „Területfejlesztési menetrend”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2007. március 20-án elfogadta (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2007. április 25-26-án tartott 435. plenáris ülésen (a 2007. április 25-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB köszönetet mond a német elnökségnek, és gratulál előkészítő munkájáért, valamint a területfejlesztési menetrenddel kapcsolatos átláthatóság és konzultációk érdekében tett erőfeszítéseit.

1.2 Az EGSZB véleménye szerint elérkezett annak az ideje, hogy a Tanácson belüli informális koordináció jelenlegi szakaszából átlépünk egy új szakaszba, amelyet szorosabb politikai együttműködés jellemez. A már elvégzett munka alapján és az ESPON által tervezett új hozzájárulásokkal újabb lépést kellene tenni az integráció felé vezető úton, egyértelmű megbízást adva az Európai Bizottságnak kezdeményezési joga gyakorlására.

1.3 Az EGSZB véleménye szerint a Tanácson belül a területfejlesztési menetrendről folyó vitákból konkrét politikai döntéseknek kell születniük. Ehhez az Európai Bizottság fokozottabb bevonása szükséges, hiszen az Európai Bizottság a legalkalmasabb annak biztosítására, hogy az Európai Unió területi kohéziójára vonatkozó különböző megközelítések következetesek és egymással összeegyeztethetőek legyenek.

1.4 Az uniós szintű területi kohézió céljának elérése érdekében az Európai Bizottságnak egy jól működő, külön egységet kell létrehoznia, amely elemzi, értékeli és ismerteti a területi kohézióra vonatkozó európai megközelítés hozzáadott értékét megerősítő politikai javaslatokat.

1.5 Az EGSZB javasolja, hogy biztosítsák a folytonosságot az után is, hogy a német elnökség megbízata véget ér. Az Európai Bizottságnak egy, a tagállamok és a régiók területrendezési politikáinak hatásköreit tiszteletben tartó cselekvési program segítségével tanulmányoznia, összegeznie, majd alkalmaznia kellene a területfejlesztési menetrendet.

1.6 Az Európai Bizottság jelenleg készülő negyedik kohéziós jelentésének meg kellene vizsgálnia a közösségi alapok területi hatását, és kapcsolódási pontokat kellene megállapítania a területfejlesztési menetrend célkitűzései és a kohéziós politika között. Az EGSZB véleménye szerint olyan programokat kell kidolgozni, amelyek a határokon átnyúló együttműködést szolgálják.

1.7 A területfejlesztési menetrend kormányzatába kiegyensúlyozott módon be kell vonni különböző, a területfejlesztésben részt vevő helyi, regionális, állami és európai szintű közigazgatásokat, valamint a szervezett civil társadalmat, amellyel előzetesen konzultálni kellene.

1.8 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Miniszterek Tanácsa pontos iránymutatások alkalmazásával a nyílt koordinációs módszert használja a területfejlesztési menetrendre, első lépésként abban az irányban, hogy az alkotmányserződés hatályba lépése után ezek a kérdések átkerüljenek a közösségi módszer alkalmazási szférájába.

1.9 Az EGSZB reméli, hogy az EU hamarosan ratifikálja az alkotmányserződést, amelyben a területi kohézióra vonatkozó cél is rögzítve van, és javasolja, hogy tekintettel a területfejlesztési menetrenddel kapcsolatos valódi konszenzusra, az Informális Lipcsei Tanács következtetései a menetrend fokozatos bevezetését ajánlják, és ne azt hangsúlyozzák, hogy az nem kötelező érvényű.

1.10 Ennek értelmében az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy javasolja a Miniszterek Tanácsának a területfejlesztési menetrend alkalmazásának a jelenlegi jogalap alapján történő felgyorsítását.

2. A német elnökség felkérése

2.1 2006. november 7-én a Szövetségi Közlekedési, Építési és Városfejlesztési Minisztérium a leendő német elnökség nevében **feltáró vélemény** kidolgozására kérte fel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a **Területfejlesztési menetrend** tárgyában:

2.2 A területi kohézióról és a városfejlesztésről 2007. május 24-25-én Lipcsében tartandó informális ülésükön az európai miniszterek **„Az EU területfejlesztési menetrendje”** ⁽¹⁾, címmel politikai vitadokumentumot fogadnak el, amely „Az EU területi helyzete és kilátásai” ⁽²⁾ című jelentésre épül. Ez a jelentés az EU területfejlesztési politikájával kapcsolatos fő kihívásokat vizsgálja meg, és példákkal illusztrálja, hogyan lehetne jobban kihasználni az Európa területi sokféleségében rejlő lehetőségeket a fenntartható gazdasági növekedés ösztönzése érdekében. Az EU területfejlesztési menetrendje az EU területi sokféleségének nagyobb figyelembevételére irányuló **ajánlásokból** és a területfejlesztési politikával kapcsolatos cselekvési programra vonatkozó **javaslatokból** áll.

⁽¹⁾ <http://www.bmvbs.de/territorial-agenda>.

⁽²⁾ http://www.bmvbs.de/Anlage/original_978555/The-Territorial-State-and-Perspectives-of-the-European-Union-Documents.pdf.

2.3 Az EGSZB 1995 óta az európai területfejlesztési politika terén a megerősített együttműködés mellett foglal állást:

- „Európa 2000+ – együttműködés az európai területrendezésért” – HL C 133., 1995.5.31., 4. o.
- „Területrendezés és régiók közötti együttműködés a Földközi-tenger térségében” – HL C 133., 1995.5.31., 32. o. + Melléklet (CES 629/94 fin)
- „Európa 2000+ – együttműködés a területrendezésért” – HL C 301., 1995.11.13., 10. o.

Más, újabb keletű vélemények is támogatják az európai integráció területi dimenziójának nagyobb mértékű bevonását és figyelembevételét:

- a „Nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően” – HL C 302., 2004.12.7., 101. o.
- „A városi környezetre vonatkozó tematikus stratégia” – HL C 318., 2006.12.23., 86. o.
- „A strukturális politikák hatása és következményei az Európai Unió kohéziójára” – CESE 84/2007
- „Lakhatás és regionális politika” – CESE 42/2007

3. A területfejlesztési menetrend: a vitáktól a cselekvésig

3.1 A területrendezésért és általában a területi politikákért felelős miniszterek első informális találkozóját 1989-ben, Nantes-ban tartották.

3.2 Ilyen jellegű ülésre a soros uniós elnökségek kezdeményezésére kerül sor. Az 1993-as liège-i ülés úgy döntött, hogy **Európai Területfejlesztési Perspektívát (ESDP)** ⁽³⁾ dolgoz ki. E stratégia, amelyet 1999-ben, Potsdamban fogadtak el, **közös referenciakeretet** nyújt a területrendezésért és területi politikákért felelős miniszterek informális találkozóihoz.

3.3 A területi kohézióról 2004 novemberében Rotterdamban rendezett informális miniszteri találkozón a miniszterek megállapodtak abban, hogy 2007-ig kialakított politikai napirendjükbe beépítik „**Az EU területfejlesztési menetrendje**” című összefoglaló dokumentum elkészítését, amelyre a területfejlesztési menetrend épül.

3.4 A **Területfejlesztési menetrend** olyan **stratégiai keret**, amely meghatározza az Európai Unió területfejlesztési prioritásait. A területi kohézió erősítésével – e kohézió úgy határozható meg, mint a kohéziós politika alkalmazkodása a földrajzi kihívások és lehetőségek specifikus szükségleteihez és jellemzőihez – hozzájárul a gazdasági növekedéshez és a fenntartható fejlődéshez a kiegyensúlyozott és fenntartható területfejlesztés elérése érdekében.

3.5 A **területi kohézióra vonatkozó célkitűzés** – a gazdasági és társadalmi kohézió harmadik dimenziójaként – szerepelt a 2003. júniusi alkotmánytervezet III-116. cikkében.

⁽³⁾ <http://europa.eu/scadplus/leg/es/lvb/g24401.htm>.

A Harmadik jelentés a kohézióról, amelyet 2005-ben tett közzé az Európai Bizottság, ugyancsak megvizsgálja a közösségi politikák területi dimenzióját. A kohézióra vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokban, amelyeket 2006-ban fogadtak el, szintén szerepel a kohézióknak ez az új területi dimenziója.

3.6 A 2005 májusában Luxemburgban tartott informális miniszteri ülésen a miniszterek a **Területfejlesztési menetrend következő témáit és prioritásait** hagyták jóvá:

- a városfejlesztés policentrikus modell szerinti ösztönzése,
- a város-vidék közti együttműködés erősítése,
- versenyképes, innovatív transznacionális klaszterek ösztönzése,
- a transzeurópai technológiai hálózatok erősítése,
- a transzeurópai kockázatkezelés ösztönzése,
- az ökoszisztémák és a kulturális források védelme.

3.7 A **legfontosabb intézkedések** többek között a következők:

- területi szempontból következetesebb közösségi politikákat ösztönző intézkedések,
- a területi kohézióhoz európai eszközöket biztosító intézkedések,
- a területi kohéziót erősítő intézkedések a tagállamokban,
- a miniszterek közös intézkedései.

4. Európai Területfejlesztési Perspektíva (ESDP)

4.1 Az ESDP a területfejlesztéssel és -rendezéssel foglalkozó különböző érintettek (EU, tagállamok, régiók és más helyi testületek) **közös referenciakerete**, amely egy policentrikus Európa területi dimenzióját és az uniós ágazati politikák területi szintre történő, szükséges lebontását támogatja. Kormányközi kezdeményezés, amelyet az 1999. évi potsdami miniszteri ülés fogadott el, és nem kötelező érvényű. A gyakorlatban az ESDP-t eddig csak az Európai Területrendezési Megfigyelő Hálózat (ESPN ⁽⁴⁾) létrehozásával kapcsolatban alkalmazták, valamint közvetetten, a három INTERREG-programon keresztül.

4.2 Az ESDP **céljai** a következők:

- a területi intézkedések alapelveinek uniós szintű meghatározása az európai terület fenntartható, kiegyensúlyozott fejlődésének biztosítása érdekében,
- hozzájárulás a gazdasági és társadalmi kohézióhoz, amely a területen ölt formát, és válik valósággá,
- Európa természeti kincseinek és kulturális örökségének megőrzése,
- az európai terület kiegyensúlyozottabb versenyképességének elérése.

⁽⁴⁾ <http://www.espon.eu>.

4.3 Az alábbi négy **kulcsfontosságú folyamat** kölcsönhatásban áll egymással, és számottevő nyomást gyakorol a területi fejlődésre:

- a városi területek fejlődése. Az európai lakosság több mint háromnegyede városokban él,
- az európai terület mintegy háromnegyedét kitevő vidéki és hegyvidéki övezetek fejlődése,
- a közlekedés és az infrastruktúrák megoszlása az európai területen,
- Európa természeti és kulturális örökségének megőrzése.

4.4 Az említett tényezők alapján az ESDP a következő **iránymutatásokat** fogalmazta meg:

- policentrikus területfejlesztés,
- a vidék-város partneri együttműködés megerősítése,
- egyenlő hozzáférés a közlekedési és távközlési infrastruktúrákhoz és ismeretekhez,
- Európa természeti és kulturális örökségének körültekintő kezelése.

4.5 A tervekben szereplő néhány **konkrét intézkedés**:

- az ESDP politikai iránymutatásainak figyelembevétele minden tagállamban a strukturális alapok és a területtervezési politika alkalmazása során,
- kísérletezés a határokon átnyúló, transznacionális és interregionális együttműködéssel az INTERREG keretében,
- más ágazati politikák – például a közlekedés – területi hatásának figyelembevétele,
- az európai együttműködés erősítése a várospolitikai területén,
- az ESPON – Európai Területrendezési Megfigyelő Hálózat – elindítása.

4.6 ESPON – Európai Területrendezési Megfigyelő Hálózat

4.6.1 Az Európai Területi Tervezési Megfigyelő Hálózat (ESPON) alkalmazott kutatási program a területfejlesztés területén, amelyet az INTERREG és a tagállamok finanszíroznak. A programnak az a célja, hogy a nemzeti és regionális európai politikák kidolgozóit rendszeres, friss ismeretanyaggal lássa el a területi tendenciákkal és az európai régiókat és területeket érintő politikák hatásaival kapcsolatban, olyan információkkal, amelyek közvetlenül hozzájárulhatnak a politikák kidolgozásához és alkalmazásához.

4.6.2 Az ESPON program összes alkalmazott kutatása 29 európai ország – a 27 uniós tagállam, valamint Norvégia és Svájc – területére terjed ki.

4.6.3 A költségvetést várhatóan jelentősen növelik a 2000-2006-os időszakra előirányzott 7 millió euróhoz képest: az új ESPON 2013-as program (a 2007-2013-as időszakra) 34 millió euróval számolhat, és a tagállami hozzájárulásokkal ez az összeg a 45 millió eurót is elérheti.

5. Megjegyzések

5.1 Jogonalap és a közösségi módszer

5.1.1 Egy közös európai megközelítés hozzáadott értéke a területfejlesztéssel kapcsolatos összes kérdésben döntő jelentőségű. Tekintettel az elmúlt évtizedekben felhalmozódott tapasztalatokra és az európai integrációval kapcsolatos területi dimenzió figyelembevételének szükségességére, az általános európai területi megközelítést érintő politikákat fokozatosan „közösíteni” kellene.

5.1.2 Az Európai Unió számos területi hatású közösségi politikát folytat. Ilyen a versenypolitika, a transzeurópai közlekedési, távközlési és energiahálózatok, a környezetvédelmi politika, az agrárpolitika, a kutatási és technológiai fejlesztési politika, a regionális politika, az EBB beruházásai stb. Az EU azonban nem alakított ki közös megközelítést, amely magában foglalná, értékelné és koordinálná e politikáknak Európa területére gyakorolt hatásait.

5.1.3 A közös európai területi megközelítéshez közös európai célkitűzésekre és iránymutatásokra van szükség. Az olyan európai területfejlesztési iránymutatások esetében, amelyek célja a környezetvédelem, a policentrikus és fenntartható városfejlesztés, a transzeurópai hálózatok, valamint a természeti, technológiai és az éghajlatváltozással összefüggő katasztrófák EU-s szintű tervezetek keretében történő megelőzése, nyilvánvaló az európai hozzáadott érték.

5.1.4 Az úgynevezett „közöségi módszer”⁽⁵⁾ azt jelenti, hogy az Európai Bizottság – saját vagy más közösségi szervek kezdeményezésére – konkrét javaslatokat dolgoz ki, amelyeket a Miniszterek Tanácsa fogadhat el, adott esetben az Európai Parlamenttel közös együttdöntési eljárás keretében.

5.1.5 Bizonyos politikák esetében a Tanács az úgynevezett „nyílt koordinációs módszert” alkalmazza, amely a közösségi módszernél kevésbé intenzív és pontos politikai eljárás. Az EGSZB úgy véli, hogy a területfejlesztési menetrenddel kapcsolatos kérdések esetében a nyílt koordinációs módszer első lépésként lehet hasznos, a közösségi módszer alkalmazása előtt. Az alkotmányszerződés elfogadásáig – amely lehetővé teszi majd a közösségi módszer alkalmazását – a nyílt koordinációs módszer alkalmazható.

5.1.6 Más európai politikákkal kapcsolatos tapasztalatok tanúsága szerint azonban ez a rendszer csak akkor hasznos, ha az Európai Bizottság nagyon aktív szerepet vállal, és ha egészen konkrét célokat és útmutatásokat állapítanak meg.

5.1.7 Függetlenül attól, milyen sors vár az európai alkotmány szerződés-tervezetre, amely a III. szakasz címében – ehhez az EGSZB támogatását is élvezve – szerepelteti a „területi kohézió” szókapcsolatot, a közös európai területi megközelítés kidolgozásához a jelenleg hatályos Szerződés (EKSz) alábbi cikkeinek kellene jogonalapul szolgálniuk, feltéve, hogy e megközelítés az Európai Unió hatáskörében marad:

- a 2. cikk kimondja, hogy „A Közösség feladata, hogy ... a Közösség egész területén előmozdítsa a gazdasági tevékenységek harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődését, ...”

(5) MEMO/02/102 – <http://europa.eu/rapid/searchAction.do>.

- a 16. cikk az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatban említi a társadalmi és területi kohéziót,
- a 71. cikk a közös közlekedési politikával kapcsolatban,
- a 158. cikk kimondja, hogy „Átfogó harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében a Közösség úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági és társadalmi kohézió erősítését eredményezze”,
- a 175. cikk (2) pontjának b) pontja szerint a Tanács az Európai Bizottság javaslata alapján fogadja el a területrendezést érintő intézkedéseket.

5.2 Regionális politika

5.2.1 A közösségi regionális politika kulcsfontosságú eszköz a gazdasági és társadalmi kohézió, a gazdasági konvergencia és általában véve az európai integrációs folyamat elősegítéséhez.

5.2.2 Az EGSZB mindig is támogatta ezt a politikát, amely az európai régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentésére törekszik – sikerrel.

5.2.3 Tekintettel a bővítési folyamat következtében kialakult új egyenlőtlenségekre, ezt a regionális politikát, amely a legsikeresebb közösségi politikák közé tartozik, továbbra is alkalmazni kell.

5.2.4 E regionális politika nem összeegyeztethetetlen – éppen ellenkezőleg – az új, 2007-2013-as időszakra vonatkozó területfejlesztési menetrendben javasolt hatékony területi kohéziós politikával.

5.3 Bővítés

5.3.1 A két legutóbbi bővítés új kihívások elé állította az európai térséget: 2004 óta az uniós tagállamok száma 15-ről 27-re emelkedett, a lakosság száma 28 %-kal (382 millióról 490 millióra), a terület pedig 34 %-kal (3,2-ről 4,3 millió km²-re) nőtt. Az új dimenzió és az EU területi jellemzőinek sokszínűvé válása következtében sürgősen át kell tekinteni ezt a területi és földrajzi helyzetet, valamint ezek lehetséges változásait.

5.3.2 A két legutóbbi bővítés jelentős területi kihívást jelent, amelyet az Európai Bizottságnak alaposan meg kell vizsgálnia.

5.3.3 Lényegesen nőtt a belső és külső határok mentén fekvő régiók száma. A határ menti régiók kihívást, egyszersmind valódi lehetőséget is jelentenek ahhoz, hogy az integrációs folyamat tényleges változáshoz vezessen.

5.4 Az európai terület

5.4.1 Az Európa területét érintő kihívásokkal és kockázatokkal európai megközelítéssel kell foglalkozni. Az európai területre vonatkozó közös koncepció hozzáadott értéke

kétségbevonhatatlan, és ezt a közös koncepciót kulcsfontosságú stratégiai szükségletnek kellene tekinteni.

5.4.2 Érdemes kiemelni e terület néhány jellemzőjét:

- **folyamatos:** nincsenek határai,
- **véges:** nem újítható meg,
- **többféle:** nem egységes,
- **stabil:** nem változik meg hirtelen,
- **sérülékeny:** nem mentes kockázatoktól és katasztrófáktól,
- **visszafordíthatatlan:** felhasználása nem változtatható meg könnyen.

Fizikai és földrajzi egységként tehát a terület alapvető stratégiai jelentőségű. Az Európai Bizottság által végzett hatásvizsgálatok során tekintettel kell lenni erre a területi megközelítés módra is, ami szükségessé teszi az EPSON (Európai Területrendezési Megfigyelő Hálózat) közreműködését.

5.5 Kormányzási rendszer

5.5.1 Az EU-nak megfelelő kormányzási rendszerrel kellene rendelkeznie, amelyben kellő egyensúly alakul ki a területi kormányzás különböző szintjei között, ugyanis az európai területen belül a helyi, regionális, nemzeti és uniós szintű kormányzatoknak egyaránt megvan a szerepük. A szubszidiaritás elvét a koherencia, valamint a közös, holisztikus megközelítés garantálása mellett tiszteletben kell tartani.

5.5.2 Arra is szükség van, hogy a társadalmi és polgári párbeszéddel kapcsolatos strukturált eljárások révén a civil társadalom is részt vegyen a különböző szintek munkájában. Számos tagállamban és európai régióban gazdasági és szociális tanácsok (vagy hasonló testületek) működnek, amelyeket mozgósítani kellene annak érdekében, hogy – a szociális partnerekkel és más civil szervezetekkel közösen – aktív szerepet játsszanak a területi ügyekkel kapcsolatos konzultációs és kormányzási rendszerekben.

6. A területfejlesztési menetrend: az Európai Unió területi helyzete és kilátásai

6.1 A területfejlesztési menetrend Az Európai Unió területi helyzete és kilátásai című dokumentumon alapul, amely nem összegző dokumentum, hanem olyan szöveg, amelyhez az Unió soros elnökségei egymás után hozzáfűzték észrevételeiket. A dokumentum 197 pontban mutatja be a terület előtt álló valamennyi kihívást, így rendkívül hasznos útmutató, amelyre alapozva az Európai Bizottságnak cselekvési tervet kellene javasolnia.

6.2 A területfejlesztési menetrendnek magában kellene foglalnia a tagállamok területi stratégiáit, figyelembe kellene vennie a többi közösségi politika területi dimenzióját, továbbá fel kellene kutatnia a komplementaritás és a szinergia területeit az európai szintézis kialakítása érdekében, az uniós területi stratégiára vonatkozó, a 8. pontban javasolt iránymutatások segítségével.

6.3 Az EU területfejlesztési menetrendjének kialakítása során a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi fenntarthatóságon alapuló megközelítést kellene alkalmazni.

7. A területfejlesztési menetrend célkitűzései

7.1 Területi kohézió

7.1.1 A területi kohézió olyan európai területi megközelítés bevezetésére törekszik, amely keretet biztosít a tagállamok és a régiók által kidolgozott és alkalmazott területi stratégiákhoz, és összeegyeztethetővé teszi őket egymással.

7.1.2 A területi kohézióknak elsősorban a területrendezést, másodsorban pedig a város- és regionális tervezést érintő kérdésekre kellene összpontosítania. Amint a CEMAT ⁽⁶⁾ 1994-ben megállapította, a területrendezés a területi szintű fenntartható fejlődés elérésének ideális eszköze.

7.1.3 Ezért erőfeszítéseket kell tenni a területrendezés fogalmi, módszertani és terminológiai tisztázására. A területrendezés interdiszciplináris megközelítés és átfogó prioritás, amely számos kérdést érint; mindenekelőtt a környezetet, a közlekedést és a távközlést, a lakásügyet, a településeket és ipartelegeket.

7.2 Gazdasági és társadalmi kohézió

7.2.1 A lisszaboni stratégiával összhangban az EGSZB azt javasolja, hogy az EU területén kiegyensúlyozottabb gazdasági fejlődésre törekedjenek annak érdekében, hogy minden polgár és valamennyi terület haszonélvezője lehessen a fejlődésnek, ideértve az állandó természeti és strukturális hátrányoktól sújtott régiókat is ⁽⁷⁾.

7.2.2 A társadalmi kohézió kialakulását valamennyi európai politikának elő kell segítenie. Az EGSZB azt javasolja, hogy a területfejlesztési menetrend célkitűzései között a társadalmi kohézióra vonatkozó célkitűzések is szerepeljenek, hiszen az európai terület az a hely, ahol az emberek élnek, ahol lehetőségekhez jutnak, és problémákkal szembesülnek.

7.2.3 A városok és nagyvárosi térségek policentrikus fejlődése, továbbá az ilyen övezetek, illetve a legkülső és vidéki területek közötti konstruktív kapcsolat kialakulása elősegítheti, hogy Európában nagyobb gazdasági és társadalmi egyensúly alakuljon ki. A területi megközelítés alapvető céljai között a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemnek, a bevándorlók beilleszkedésének ⁽⁸⁾, a lakáspolitikai ösztönzésének, az esélyegyenlőségnek és a jó minőségű közszolgáltatások kialakításának is szerepelnie kell.

7.3 Éghajlatváltozás és természeti kockázatok

7.3.1 Az éghajlatváltozásról szóló legfrissebb jelentések mind felhívják a figyelmet a probléma súlyosságára. Nyilvánvaló, hogy a globális felmelegedés tény, nem pedig csak állítás. Az európai terület kezdti érezni az éghajlatváltozás számos hatását. A

⁽⁶⁾ Európa Tanács, a területrendezésért felelős miniszterek európai konferenciája.

⁽⁷⁾ „Hogyan biztosítható az állandó természeti és strukturális hátrányoktól sújtott régiók jobb integrációja?” című EGSZB-vélemény – HL C 221., 2005.9.8., 141. o.

⁽⁸⁾ „Bevándorlás az EU-ban és a beilleszkedési politikák: a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek együttműködése” című EGSZB-vélemény – HL C 318., 2006.12.23., 128. o.

területrendezésnek szembe kell néznie ezzel az új kihívással, hogy megpróbálja mérsékelni és kiküszöbölni azon hatások némelyikét, amelyeket az éghajlatváltozás okoz a területen.

7.3.2 A kockázatok és természeti katasztrófák leküzdésére európai tervet kell kidolgozni. Nem science-fictionról van szó. Az angol kormány által felkért Sir Nicholas Stern közelmúltban készült jelentéséből ⁽⁹⁾ világosan kiderül, milyen nagy a tét a Föld számára: a globális GDP legalább 1 %-át az éghajlatváltozás elleni küzdelemre kellene fordítani, mert különben az éghajlatváltozással összefüggő összes költségek és kockázatok a globális GDP 5 %-os csökkenéséhez vezetnek, sőt, ha a felmelegedés legkárosabb hatásai a jelenlegi ütemben bontakoznak ki, akkor az előző szám akár a 20 %-ot is elérheti.

7.3.3 Az ENSZ szakértői csoportja által az éghajlatváltozásról a közelmúltban készített jelentés, amelyet 2007. február 2-án, Párizsban ismertettek, megerősíti, hogy az éghajlatváltozás az eddig előrejelzett időpontoknál már korábban károsan hathat a kohézióra és a versenyképességre, az élet minőségére és a fenntartható fejlődésre. Az EGSZB azt javasolja, hogy területrendezési kérdések esetén vegyék figyelembe az éghajlatváltozás hatásait.

7.3.4 Azokat a kockázatokat is tekintetbe kell venni, amelyeket balesetek vagy terroristatámadások által előidézett technológiai katasztrófák (radioaktív, vegyi vagy bakteriológiai válságok) okoznak, és ezenfelül már jó előre gondolni kell az esetleges tömeges népegyesülésekre is.

7.4 Transzeurópai hálózatok

7.4.1 A transzeurópai közlekedési hálózatok (TEN-T) ötletét először a nyolcvanas évek végén, az egységes piaccal kapcsolatban vetették fel. Egységes piacról és szabad mozgásról addig nincs értelme beszélni, amíg a különböző tagállami és regionális közlekedési hálózatokat egy modern, hatékony, egész Európára kiterjedő infrastruktúra-rendszer segítségével össze nem kapcsolják egymással.

7.4.2 1992 óta a Szerződés XV. címe (154., 155. és 156. cikk) a transzeurópai hálózatokkal foglalkozik. Az elmúlt 15 év mérlege kiábrándító, sőt, aggasztó. A negatív mérleg részben finanszírozási nehézségeknek és a politikai akarat hiányának tulajdonítható. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki, hogy politikai értelemben elfeledték, feladták és eltemették a 2003-as Növekedési Kezdeményezést ⁽¹⁰⁾, amely többek között jelentős transzeurópai hálózatok létrehozásáról szólt. Az EGSZB kérdése: Az európai területre és annak infrastruktúrára vonatkozó átfogó koncepció hiánya vajon milyen mértékben felelős a transzeurópai közlekedési, távközlési és energiahálózatok nem kielégítő mérlegéért?

7.4.3 Az egyik fő célként az EGSZB azt kívánja kiemelni, hogy – a kisvárosokhoz, vidéki területekhez és szigetekhez megfelelően kapcsolódó kiegyensúlyozott páneurópai hálózat révén – valamennyi polgár és régió kellőképpen hozzáférjen és csatlakozzon a közlekedési hálózatokhoz.

⁽⁹⁾ STERN-jelentés – Sir Nicholas Stern – 2006. december 30. – *Stern Review executive summary* – New Economics Foundation.

⁽¹⁰⁾ A Tanács 2003. december 12-i brüsszeli ülésének következtetései (2., 3., 4., és 5. pont).

7.4.4 Európa jelenleg nem rendelkezik megfelelő energiahálózattal (áram, kőolaj, földgáz). E hálózat hiánya megbéníthatja a gazdasági tevékenységet, ezenkívül azon régiók és területek esetében, amelyek jelenleg nem férnek hozzá ezekhez a hálózatokhoz, sérül az esélyegyenlőség elve.

7.4.5 Az európai energiapolitikának mind a természeti erőforrások védelme, mind a társadalmi és területi kohézió biztosítása érdekében alkalmaznia kell a területi megközelítést.

7.4.6 A lisszaboni stratégia megvalósításához arra is szükség van, hogy valamennyi terület és valamennyi polgár hozzáférjen az információs társadalomhoz, annak hálózataihoz, a tudás szabad áramlásához és a képzéshez. Az EU területfejlesztési menetrendjének kiemelten kellene kezelnie ezt a megközelítést.

7.5 Környezetvédelem

7.5.1 Az európai fizikai és természeti környezet és a biodiverzitás védelmére vonatkozó cél csak akkor érhető el, ha az egész területen közös politikai megközelítést alkalmaznak. Ebből a szempontból döntő fontosságú az európai hozzáadott érték.

7.5.2 A területfejlesztési menetrend egy új, hatékonyabb környezetvédelmi és a biodiverzitás megőrzését⁽¹⁾ szolgáló politika alapja kellene hogy legyen.

7.6 Kulturális örökség

7.6.1 Európa rendkívül jelentős kulturális örökséggel büszkélkedhet, amelyet az EU-nak védelmeznie kell. Az európai régiók nagy kulturális változatosságot mutatnak, ami meghatározó jelentőségű az európaiak történelmének és identitásának szempontjából.

7.6.2 A területfejlesztési menetrendnek ösztönöznie kell ennek a gazdag, változatos kulturális örökségnek a megőrzését,

amely a gazdasági fejlődésnek és a társadalmi kohézióknak is endogén tényezője kell hogy legyen.

8. Iránymutatások az EU területi stratégiájához

8.1 Az EU területi stratégiájára vonatkozó iránymutatásoknak – a szubszidiaritás és az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett – maximális gazdasági hatékonyság, társadalmi kohézió és környezeti fenntarthatóság elérésére kellene törekedniük.

8.2 A közösségi területre vonatkozó fenntartható területi stratégiával kapcsolatos iránymutatások – anélkül, hogy beavatkozást jelentenének a tagállamok és a régiók területrendezési politikáinak hatáskörébe – olyan referenciakeretet adnak az európai területre vonatkozóan, amelynek tartalommal és jelentéssel kell megtöltenie a területi kohéziót.

8.3 A területi stratégiára vonatkozó, gazdasági, társadalmi és területi kohézió elérését célzó iránymutatásoknak kiemelten kell foglalkozniuk az alábbiakkal:

- a közlekedési és távközlési infrastruktúrákkal kapcsolatos európai megközelítés, amely lehetővé teszi a transzeurópai közlekedési hálózatok (TEN-T) kialakítását,
- az energiapolitikára és különösen a transzeurópai energiahálózatokra (TEN-E) vonatkozó európai megközelítés,
- a fizikai és természeti környezet védelmére és megőrzésére irányuló európai megközelítés, amely kiemelt figyelmet fordít a biodiverzitásra és a kulturális gazdagságra,
- az éghajlatváltozás káros hatásai, valamint – közös politika révén – az európai területet fenyegető lehetséges kockázatok és katasztrófák elleni küzdelem,
- a terület- és várostervezés policentrikus és fenntartható megközelítése.

Brüsszel, 2007. április 25.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ „A Bizottság közleménye: A biológiai sokféleség csökkenésének megállítása 2010-ig – és azon túl – Az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartása az emberi jólét érdekében” COM(2006) 216 final című EGSZB-vélemény – HL C ...